

Яких осіб відповідно до пункту 5 частини першої статті 3 Закону віднесено до суб'єктів декларування Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» від 23.03.2017 № 1975-VIII?

Відповідно до пункту 5 частини першої статті 3 Закону суб'єктами декларування є фізичні особи, які:

1) отримують кошти, майно в рамках реалізації в Україні програм (проектів) технічної або іншої, в тому числі безповоротної, допомоги у сфері запобігання, протидії корупції (як безпосередньо, так і через третіх осіб або будь-яким іншим способом, передбаченим відповідною програмою (проектом));

2) систематично, протягом року, виконують роботи, надають послуги щодо імплементації стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингу антикорупційної політики в Україні, підготовки пропозицій з питань формування, реалізації такої політики, – якщо фінансування (оплата) таких робіт, послуг здійснюється безпосередньо або через третіх осіб за рахунок технічної або іншої, в тому числі безповоротної, допомоги у сфері запобігання, протидії корупції;

3) є керівниками або входять до складу вищого органу управління, інших органів управління громадських об'єднань, інших непідприємницьких товариств, що здійснюють діяльність, пов'язану із запобіганням, протидією корупції, імплементацією стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингом антикорупційної політики в Україні, підготовкою пропозицій з питань формування, реалізації такої політики, та/або беруть участь, залучаються до здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням, протидією корупції.

1. Під сферою запобігання корупції слід розуміти будь-яку діяльність, пов'язану із системою заходів запобігання корупції, передбачених Законом, зокрема (але не вичерпно):

участь у формуванні чи реалізації антикорупційної політики (стаття 18 Закону);

участь у розробці, виконанні чи контролі за виконанням антикорупційних програм (стаття 19 Закону);

проведення громадської антикорупційної експертизи (стаття 55 Закону).

Під сферою протидії корупції слід розуміти діяльність спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції (органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство) стосовно виявлення, припинення, розслідування, притягнення до відповідальності за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.

З урахуванням положень Порядку залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 153 (далі – Порядок) під «проектом» слід розуміти документ, яким визначаються спільні дії учасників проекту (донорів, виконавців, бенефіціарів, реципієнтів), а також

ресурси, необхідні для досягнення цілей надання міжнародної технічної допомоги протягом установлених строків; «програма» – це проекти, об'єднані для досягнення спільної мети.

Відповідно до наведених положень пункту 5 частини першої статті 3 Закону суб'єктами декларування є фізичні особи, які отримують кошти, майно в рамках реалізації в Україні програм (проектів) у сфері запобігання, протидії корупції «як безпосередньо, так і через третіх осіб або будь-яким іншим способом, передбаченим відповідною програмою (проектом)». Таким чином, суб'єктами декларування є як ті фізичні особи, які отримують зазначені кошти, майно безпосередньо, так і ті, хто отримує зазначені кошти, майно через третіх осіб або в будь-який інший спосіб, але за умови, що це передбачено відповідною програмою чи проектом (їхнім бюджетом, описом тощо).

Виходячи зі змісту наведеного положення Закону, воно охоплює осіб, які отримують кошти, майно в рамках реалізації в Україні програм (проектів) технічної або іншої, в тому числі безповоротної, допомоги у сфері запобігання, протидії корупції за здійснення заходів, безпосередньо пов'язаних із запобіганням, протидією корупції. Тобто, це положення охоплює осіб, які **самі безпосередньо здійснюють активну громадську діяльність саме у сфері запобігання і протидії корупції** і не поширюється на фізичних осіб, які надають послуги, виконують роботи, постачають товари, які прямо не мають відношення до запобігання чи протидії корупції (наприклад, послуги з прибирання, постачання продуктів харчування чи канцелярського приладдя тощо), а мають допоміжний (обслуговуючий) характер, навіть якщо отримання таких послуг, робіт і товарів передбачено відповідною програмою (проектом). Таким чином, безпосереднє здійснення громадської діяльності у сфері запобігання чи протидії корупції за змістом, зокрема, статей 18, 19, 55 Закону, виступає основним критерієм при визначенні фізичної особи як суб'єкта декларування за пунктом 5 частини першої статті 3 Закону.

Прикладами такої діяльності фізичних осіб (щодо участі у формуванні чи реалізації антикорупційної політики) можуть бути, зокрема:

- надання експертної допомоги у розробці проектів нормативно-правових актів, підготовці методичних рекомендацій тощо з питань запобігання і протидії корупції;

- безпосереднє здійснення, участь чи експертна підтримка проведення навчальних (просвітницьких) заходів з питань запобігання і протидії корупції;

- вжиття заходів щодо виявлення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень з метою подальшого інформування спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції;

- збір статистичної інформації, підготовка аналітичних звітів про стан запобігання і протидії корупції;

- підготовка та надання відповідним органам державної влади ініціативних пропозицій щодо удосконалення процесу запобігання і протидії корупції тощо.

Під «технічною допомогою» у наведеному положенні Закону слід розуміти міжнародну технічну допомогу. Відповідно до Порядку міжнародна

технічна допомога – це фінансові та інші ресурси та послуги, що відповідно до міжнародних договорів України надаються донорами на безоплатній та безповоротній основі з метою підтримки України. Під «безповоротною допомогою» слід розуміти кошти або будь-яке інше майно чи майнові права, передані отримувачу допомоги згідно з договорами дарування, іншими подібними договорами або без укладення таких договорів (благодійні внески, пожертвування). При цьому при визначенні, чи є фізична особа суб'єктом декларування слід керуватись критерієм «державної реєстрації» програми чи проекту технічної допомоги. Перелік діючих проектів міжнародної технічної допомоги за підтримки міжнародних організацій, що реалізуються в Україні та пройшли державну реєстрацію (перереєстрацію) у Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України, містить перелік реципієнтів та бенефіціарів такої допомоги.

2. Під «систематично» у наведеному положенні Закону можна розуміти виконання зазначених робіт чи надання послуг більше одного разу упродовж одного року.

При цьому відслідковування систематичності діяльності здійснюється безпосередньо фізичною особою, яка, в разі систематичного виконання такої діяльності (див. вище), стає суб'єктом декларування і, відповідно, зобов'язана дотримуватися вимог фінансового контролю, передбачених Законом.

Визначальною ознакою при кваліфікації особи суб'єктом декларування за абзацом третім пункту 5 частини першої статті 3 Закону є отримання нею оплати (фінансування) за рахунок технічної або іншої, в тому числі безповоротної, допомоги у сфері запобігання, протидії корупції, а також здійснення роботи чи надання послуг, стосовно яких отримана оплата. Але при цьому фізична особа стає суб'єктом декларування, якщо вона сама безпосередньо здійснювала певну діяльність у сфері запобігання, протидії корупції, а саме: виконувала роботи чи надавала послуги щодо імплементації стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингу антикорупційної політики в Україні, підготовки пропозицій з питань формування, реалізації такої політики.

При цьому йдеться конкретно про виконання фізичною особою дій щодо імплементації стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингу антикорупційної політики в Україні, підготовки пропозицій з питань формування, реалізації такої політики. Відповідно абзац третій пункту 5 частини першої статті 3 Закону не стосується осіб, які надають інші послуги чи виконують інші роботи, у тому числі, надання в оренду приміщення, доставку питної води, виготовлення друкованої продукції тощо.

3. З урахуванням положень Закону України «Про громадські об'єднання» та інших актів законодавства України, до керівників, осіб, що входять до складу вищого органу управління, інших органів управління громадських об'єднань, інших непідприємницьких товариств відносяться, зокрема:

усі члени загальних зборів, з'їзду, конференції чи іншого вищого органу управління громадського об'єднання, іншого непідприємницького товариства,

якщо таке об'єднання чи товариство здійснюють зазначену в абзаці четвертому пункту 5 частини першої статті 3 Закону діяльність;

керівники та члени органів управління громадських об'єднань, інших непідприємницьких товариств, якщо таке об'єднання чи товариство здійснюють зазначену в абзаці четвертому пункту 5 частини першої статті 3 Закону діяльність. Органи управління та керівник об'єднання (товариства) визначаються в його статуті. Таким органом може бути, зокрема, правління чи інший виконавчий орган (у тому числі, одноособовий, наприклад, голова, виконавчий директор організації). При цьому слід врахувати, що наглядова рада об'єднання (товариства) не є виконавчим органом управління, якщо інше не визначено в статуті організації.

Слід зазначити, що тип відносин між членом органу вищого чи іншого органу управління, а саме: трудові чи цивільно-правові відносини, оплачувана робота чи ні, не має значення для цілей наведеного положення. Фізична особа вважається суб'єктом декларування, якщо входить до складу зазначеного органу або є керівником громадського об'єднання, іншого непідприємницького товариства, яке здійснює зазначену в абзаці четвертому пункту 5 частини першої статті 3 Закону діяльність.

Поняття громадського об'єднання визначено в Законі України «Про громадські об'єднання»: добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів.

Поняття непідприємницького товариства визначено в Цивільному кодексі України, відповідно до якого товариством є організація, створена шляхом об'єднання осіб (учасників), які мають право участі у цьому товаристві. Товариство може бути створено однією особою, якщо інше не встановлено законом (стаття 83 Цивільного кодексу України). Непідприємницькими товариствами є товариства, які не мають на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками (стаття 85 Цивільного кодексу України). Приклади непідприємницьких товариств: кооперативи (крім виробничих), благодійні організації, торгово-промислові палати, політичні партії, релігійні організації, професійні спілки, адвокатські об'єднання, кредитні спілки, творчі спілки, саморегулювні організації тощо.

Стосовно керівників або членів органів управління громадських об'єднань, інших непідприємницьких товариств, що здійснюють зазначену антикорупційну діяльність, то відповідні фізичні особи є суб'єктами декларування лише в разі **фактичного** здійснення відповідної діяльності зазначеною організацією. Тобто, *зазначення антикорупційної діяльності в статутних документах організації не є підтвердженням здійснення такої діяльності*. Так само якщо організація здійснює на практиці антикорупційну діяльність, хоча відповідна діяльність не зазначена в її статутних документах, то вона все одно потрапляє під дію зазначеного положення. Наприклад, якщо громадська організація, основна діяльність якої пов'язана із захистом навколишнього середовища, здійснюватиме діяльність у сфері запобігання

корупції, то її керівники, члени органів управління стануть суб'єктами декларування відповідно до Закону.

Словосполучення «та/або беруть участь, залучаються до здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням, протидією корупції» стосується не фізичних осіб, а громадських об'єднань, інших непідприємницьких товариств. Тобто якщо об'єднання (товариство) не здійснює свою основну діяльність у сфері запобігання, протидії корупції, але бере участь, залучається до здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням, протидією корупції, то керівники та члени органів управління такого об'єднання (товариства) є суб'єктами декларування у розумінні Закону.